

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitate ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Ratio formalis, quæ subiecti Theologiæ, tam de contingentibus, quàm de
necessarijs est Deitas. cap. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

in pugnatum, nempe actum meritorium
sive praeceptum totius Theologiae sub-
iectum.

Ratio formalis, *quae*, subiecti Theo-
logiae, tam de contingentibus,
quam de necessariis, est
Deitas.

CAPVT VI.

I.

Exclusis rationibus respectiuis ad crea-
turas, deinceps agendum de absolutis.
Conueniunt autem doctores communiter
nullam perfectionem attributalem per se
sumptam esse rationem, *quae*, subiecti Theo-
logiae, sed ipsammet Deitatem, *quae* nostro
modo intelligendi est forma Dei, & fun-
damentum attributorum, *quae* à nobis in-
telliguntur aduenire Deo, constituto per
Deitatem, tamquam per propriam for-
mam. Ita expresse docent D. Thom. 1. p.
q. 1. art. 7. & q. unica prologi, art. 4. in fine
corporis, Henric. in sum. art. 19. q. 1. ad 1.
& q. 2. in cap. & quodlib. 12. q. 1. ad finem.
Richard. q. 6. prologi. Henricus, q. 7. Scot.
q. 3. §. *Contra istas*. Aureol. q. vlt. a. 4. 2. pro-
positione. Oham. q. 9. littera BB. Bassol. q.
4. art. 1. §. *Sed contra*, & art. 2. §. 1. Aquilan.
ubi proximè, Bachonius, q. 3. a. 2. §. 1. Tole-
tan. q. 7. ar. 2. conclusionem 1. & 3. Gregor. q.
4. art. 2. conclusionem 1. & in solutionibus
argumentorum. Capreol. q. 4. a. 1. conclu-
sione 5. & ar. 2. ad argumenta contra 5. & 6.
conclusionem. Conradus 1. 2. q. 3. art. 6. §.
Not a fundamento, Gabriel, & Maior ubi
proximè Syluest. q. 1. Conflati. art. 12. §. 1.
& art. 16. Ferrariensis lib. 2. contra gentes,
c. 4. Caietan. 1. p. q. 1. art. 7. Hispanensis, q.
4. prologi, art. 1. conclusionem 2. & art. 3. no-
tab. 2. Canus lib. 12. de locis, c. 2. Eiusdem
sententiae sunt Aegydius, Argentinas, &
Gregorius, vt cap. sequenti dicam. Ostendi-
tur autem haec sententia. Quoniam in Dei-
tatem concurrunt conditiones necessariae
ad rationem formalem, *quae*, subiecti primi,
ac praecepti. Nam ipsa est forma Deitatis, &
nostro intelligendi modo fundamentum,
& radix perfectionum reliquarum ab ea vir-
tualiter distinctarum: cetera omnia ha-
bent aliquem modum attributionis ad ipsam:
ipsa verò est prima ratio formalis diuina
non conueniens alteri per modum proprie-
tatis: & de Deo, quatenus per eam consti-
tuitur, dicuntur cetera omnia predicata,
siue absoluta, siue respectiua directa, & na-
tura in praedicatione, & Theologico discursu
probantur. Deinde Theologia vel agit
de Deo sub ratione respectus ad extra, vel

sub ratione attributali, vel sub ratione com-
muni, & vniuersali, vel sub propria ratio-
ne Deitatis, *quae* intelligitur à nobis tam-
quam forma constitutiva ipsius Dei: non
agit villo ex tribus primis modis, ergo sub
ratione Deitatis. Assumptio, quoad primum
patet ex capite praecedente. Quoad secun-
dum ostenditur: quoniam Deus est sub-
iectum Theologiae sub perfectissima ra-
tione: nam cum sit nobilissima scientia,
debet esse circa nobilissimum genus, vt
patet ex Philosopho 6. Metaph. textu 2.
& lib. 1. de anima textu 1. cognitio autem
essentiae est perfectissima, vt ait idem
Aristot. lib. 7. Metaph. text. 4. ergo Theo-
logia potius considerat Deum sub ratione
essentiae, quam proprietatis attributalis.
Praeterea rationes omnes attributales re-
duci possunt in rationem Deitatis tamquam in
fundamentum, ac primam rationem earum:
adeo, vt si per impossibile distinguerentur
realiter ab essentia, haec, vt ait Scotus, esset
verè causa, ac principium illarum: ipsa ve-
rò ratio essentiae non est reducibilis in pri-
orem: ergo Deus non est subiectum Theolo-
giae sub vlla ratione attributali. Probatur
deinde eadem assumptio quoad tertiam
partem, quoniam ratio illa communis non
est perfectissima, neque continet virtualiter
omnes propositiones de Deo reuelatas,
ac demonstrabiles: igitur sub ratione prop-
ria Deitatis est subiectum Theologiae.

In hac opinione, vt dixi, conueniunt
Theologi communiter. Duo tamen restant
dubia ex Scoto, alterum sumitur ex mo-
do intelligendi nostro; alterum ex diuer-
sitate veritatum, circa quas Theologia
versatur, aliae namque sunt necessariae, aliae
contingentes. Quod attinet ad primum,
Scotus, q. 3. prologi. §. *Ad primam quaestio-*
nem de Theologia, quem sequuntur inter-
pretes ibidem, & Aquilan. quaest. 2. art. 3.
conclusionem 3. existimare videtur Deum
esse subiectum Theologiae viatorum, sub
ratione infinitatis, quoniam subiectum est
sub perfectissima ratione cognoscibili de
lege à viatoribus, hi verò non habent pro-
prium conceptum Dei, sed agnoscunt il-
lum per conceptus communes copulatos,
& appropriatos: horum autem perfectis-
simus est conceptus infinitatis, in quem re-
soluti possunt veritates omnes cognoscibi-
les à Theologo. Itaque mens Scoti non est,
infinitatem ipsam esse formam nostro mo-
do constitutivam Dei, nec primam ratio-
nem eius essentialem, nec secundum se es-
se simpliciter subiectum Theologiae: sed
solum vult, quemadmodum rerum essen-
tias, quas non penetramus, designare sole-

mus

S. Thom.

Henric.

Richard.

Henricus.

Scot.

Aureol.

Oham.

Bassol.

Aquilan.

Bachon.

Tolan.

Gregor.

Capreol.

Conrad.

Gabriel.

Maior.

Syluest.

Ferrariens.

Caietan.

Hispanens.

Canus.

Aegydi.

Argentin.

Ratio for-

malis quae

subiecti

Theologiae

est Deitas.

Aristot.

II.

Aquilan.

mus per perfectissimas proprietates nobis notas, ita, cum essentiam diuinam in se non attingamus, eam designamus quasi proprietatem eius præcipuam nobis notam, in quam resolvimus ea, quæ de Deo scimus.

III. Scotum impugnat Aureolus, quæst. ult. prologi, art. 3. versus finem, probans conceptum entis infiniti non esse perfectissimum, quem viatores habent de Deo, cum habeant conceptum eius proprium, licet obscurum. Verum hæc quæstio nõ est huius loci, illud mihi certum est, infinitatem non esse primam rationem, quam viatores concipiunt, tamquam formam intrinsecam Dei. Siquidem concipimus ipsam, ut etiam Scotus admittit, tamquam modum essentia diuinæ, & omnium perfectionum diuinarum: id verò, quod concipitur ut modus, necessariò supponit rem, siue essentiam, cuius est modus: atque adeò, quamuis Scotus demus nos non habere conceptum Dei quidditatum, & agnoscere illum per conceptus communes appropriatos, de quo alibi disputandum est, non proinde sequitur infinitatem esse rationem, qua primò, ac perse designamus Deum, & à rebus creatis se iungimus. Nã cum dicimus, Deus est infinitus, non intelligimus à parte subiecti infinitatem, sed quasi proprietatem tribuimus Deo constituto in suo esse per formam substantialem Deitatis: & ita licet omnes aliæ veritates cognoscibiles à Theologo resolverentur in infinitatem, tamen quia ipsa quoque resolvitur in Deitatem, supponit aliam rationem priorem, imò de facto Theologi reddunt à priore rationem ipsius infinitatis, ut ostendam lib. 4. tractatu de infinitate Dei.

IV. Quod attinet ad secundam Deitatem, nõ esse primam rationem, quæ subiecti eius partes Theologiæ, quæ tractat de contingentibus, quatenus Deitas, sed quatenus voluntas, est suadetur primo. Quoniam illa nõ est propria ratio formalis, quæ subiecti alicuius habitus, qua immutata poterat esse varietas penes veritates complexas pertinentes ad eundem habitum: essentia diuina ita se habet ad veritates contingentes Theologicas: ergo non est prima, ac formalis ratio subiecti respectu ipsarum. Consequentia patet; itemque assumptio; namque Deitas in se ipsa est forma necessaria, & immutabilis, ex libero verò decreto Dei potuit esse varietas penes veritates Theologicas contingentes. Maior verò propositio ostenditur, quoniam tunc ex vi notitiæ euidentis talis formæ, non cognoscuntur veritates illæ contingentes: etenim veritas, quæ non habet necessariam connexionem

cum aliquo principio, non cognoscitur ex vi illius; cum verò ratio formalis eiusmodi est, ut ipsa necessariò, ac immutabiliter permanente, potuerit esse diuersitas penes veritates aliquas, non est harum cum illa necessaria connexio: atque adeò ex vi cognitionis illius non cognoscuntur veritates. Deinde veritates contingentes non immediatè coniunguntur Deo per formam Deitatis, quatenus substantia est, sed quatenus voluntas est: neque agnoscuntur per Deitatem sub præcisa ratione Deitatis, sed sub ratione voluntatis, nostro enim modo immediata ratio volendi est voluntas, & consequenter immediata ratio cognoscendi effectus contingentes, qui à voluntate pendent.

Scotus in 1. q. 3. prologi. §. *Nunc autem*, cū Scotistis interpretibus ibidem, & Aquilano q. 2. art. 3. cōclusionē 2. nõ nihil discriminis statuit inter primum subiectū veritatum necessariarum, & cōtingentium. Nam necessariæ, quia habent habitudinē necessariam ad subiectū continentur in ipso virtualiter, & eo cognito cognoscuntur: contingentes autē nõ continentur virtualiter: quod intelligi debet certò, ac determinatè: nam contineri cum indifferentia quadam, & libertate ad oppositum nõ est negandum, siquidem actus liberi voluntatis contingenter de ipsa dicuntur, & tamen cōtinentur virtute in ipsa, tamquā effectus in causa, indifferente tamen, & indeterminata: & propterea cognito hoc subiecto, non necessariò cognoscuntur. Itaque tamquam firmum statuit nullum subiectum continere virtualiter veritates complexas contingentes circa ipsum, quoniam ad contingentes ex æquo se habet, atque ad oppositas. In ipsis tamen contingentibus, inquit, est ordo, quoniam aliqua est prima veritas contingens, & ita subiectum primum veritatum contingentium potest esse illud, de quo primò, & immediatè dicitur prædicatum primæ veritatis contingentis: quæ est quasi primum principium in ordine contingentis: dicitur verò primum subiectum primæ veritatis contingentis, quod visum ut tale natum est, primo videri coniungi cum eius prædicato: Quia, inquit, primum notum in contingentibus non est nisi per intuitionem extremorum: Ex hoc autem infert, primum subiectum Theologiæ contingentis, esse diuinam essentiam, eodem modo sumptam, quo dictum est ipsam esse subiectum Theologiæ necessariæ. Hic autem discursus, ut constet, necessariò supponit essentiam diuinā esse primum, & immediatum subiectum alicuius veritatis contingentis: quæ sit

V.
Aristor.
Aquilan.

prima, & quasi principium cæterarum. Quod Scotus non probat, sed supponit: videtur autem intelligere actus liberos Dei circa ultimum finem: nam primum prædicatum liberum, siue contingens, ut ipse appellat, dictum de substantia intellectuali operante per intellectum, ac voluntatem, esse debet circa finem: qui in agibilibus est principium, ex quo cæteræ actiones liberæ promanant: & ita intentio gloriæ diuinæ, & prædestinatio electorum, seruato ordine, erunt prima prædicata non necessaria de Deo dicta: ex quibus deinde deducuntur aliæ circa media necessaria ad hos fines, & executionem ipsorum.

VI.

Verum suppositio, meo quidem iudicio, falsa est. Ut enim prædicatum aliquod primò, atque immediatè dicatur inesse, & conuenire alicui, non satis est, ut inter vtrumque non interfit medium reale: Sed requiritur ut non interueniat ratio recipiendi distincta virtute. Et ita etiam ij, qui probabiliter censent inter prædicata essentialia metaphysica non esse differentiam ex natura rei, sed solum virtualem formalem, dicunt prædicata superiora non conuenire immediatè inferioribus per se ipsa, sed per intermedia. Verbi gratia, homo non vendicat vegetandi vim immediatè per se ipsum, sed per viuens, cui coniungitur interuentu animalis. Quare, tametsi essentia diuina sit sua voluntas absque vlla differentia ex natura rei, tamen alia ratio formalis est voluntas, alia essentia: primus autem actus liber conuenit essentiae diuinæ, qua voluntas est, non qua præcisè essentia: si enim per intellectum separemus rationem voluntatis ab essentia, non remanebit in hac vlla ratio volendi: ergo essentia diuina non est primum, & immediatum subiectum primæ veritatis contingentis. Et confirmatur ex ipso Scotto, prima veritas contingens non aliter videtur, quàm per intuitionem extremorum, sed, si per impossibile fingamus videri voluntatem diuinam, & actum eius, non visâ essentia, adhuc agnoscetur veritas illa prima contingens: contra verò, si eodem modo fingamus videri actum, & essentiam, non visâ voluntate, nullo modo cognoscemus vllam veritatē complexam de essentia: quandoquidem cum actus ille volendi nostro modo intelligendi non copuletur immediatè essentiae, sed interuentu voluntatis, repugnat ut videamus actum esse iunctū essentiae non perspecta coniunctione eius cum voluntate. Deinde si loquamur de veritatibus ad extra, nimirum quæ inuoluunt aliquid creatum ex parte præ-

dicat, omnes dicuntur de Deo, ratione alterius rationis formalis distinctæ virtute à Deitate ipsa: nam si sint veritates pertinentes ad omnes tres personas, dicuntur ratione omnipotentiae, sapientiae, & aliorum attributorum; si verò specialiter Verbum ratione humanitatis assumptæ, Verbi gratia, Deus est incarnatus, natus, crucifixus, & similes, non coniunguntur immediatè essentiae, sed ratione Verbi: atque adeo his omnibus prædicatis, non essentia, sed personalitas Verbi, aut aliæ rationes formales immediatè copulantur.

Basiliensis, q. 3. prologi, art. 2. §. *Contra, Deus*, & duobus sequentibus, & §. *De Theologia nostra*, & quæst. 4. §. *De Theologia verò contingentium*, impugnat opinionem Scoti, & subdit aliam sententiam Scoti contrariam: asserit autem rationem formalem subiectiuam Theologiæ de veritatibus contingentibus, non esse essentiam diuinam secundum prædictum conceptum essentiae, sed sub ratione voluntatis, quatenus accipitur, ut stans sub determinatione ipsius voluntatis, qua ratione continet omnes veritates eiusmodi. Verum quia voluntas sumi potest nostro intelligendi modo, ut potentia elicitiva actus, & ut actus elicitus, ait ipsam rationem actus liberi elicitæ à voluntate non cadere infra rationem subiecti primi, hoc est, non pertinere intrinsecè ad ipsam rationem formalem subiectiuam: sed tamquam conditionem, sine qua voluntas non habebit vicem primæ rationis formalis subiectivæ. Primum ostendit, quoniam actus ipse liber voluntatis diuinæ, est prædicatum primæ veritatis contingentis complexæ; atque adeo debet ex parte subiecti supponere primò rationem formalem integram: & idcirco ipse ad eam non pertinet. Secundum suadet, quoniam, ut voluntas sit subiectum veritatum contingentium, requiritur is actus in primis, ut ipsum habeat determinatè, & per ipsum determinatè, ac scibilibiter, hoc est, certò contineat alia contingentia extrinseca, ut sic per primam complexionem, immediatè contingentem, quæ non potest cognosci determinatè virtute alicuius alterius obiecti, vel primi subiecti incomplexi, sed per intuitum extremorum, Deus sub ratione voluntatis contineat cæteras omnes veritates Theologicas contingentes, & possit esse ratio cognoscendi illas. Nonnulli recentiores impugnant hanc sententiam Basiliensis, quoniam subiectum primum habitus, siue scientiæ, debet esse simplex, at Deus volens

VII.

Basiliensis.

non est subiectum simplex: ergo voluntas non est ratio formalis propria Dei, quatenus est primum subiectum Theologiæ. Verum hæc ratio non est vilius momenti, nam, ut iam superius dixi, de ratione subiecti primi non est omnimoda simplicitas, sed solum ea requiritur, quæ opponitur coniunctioni enunciativæ. Perspicue tamen ex dictis ipsius Bassolis, & ratione refellitur eius propositio: nam ratio primi subiecti, ut id cum omnibus admittit, debet esse prior omnino, & independens à passionibus: quas virtute continere debet, & esse medium proximū copulans primā cum subiecto, & ceteras per primā: quod verò continet aliquid virtute, necessario est prius illi, saltem ratione, & id quod interiectum est quasi medium inter duo extrema est proximius utrique ipsorum, quā ipsa inter se: at actualis ipsa volitio est prædicatum Theologicum, quod prædicatur de primo subiecto Theologiæ, ergo nullo modo requiritur tamquā ratio, vel conditio ipsius: ratio enim atque conditio est prior eo, ad quod prærequiritur tamquam conditio.

VIII. Itaque, ut veram sententiam proponam, suppono non opus esse, ut ratio formalis primi subiecti ipsum immediate copulet, cum omni passione, vel prædicato de ipso enunciabili, & cognoscibili in ea scientia; cuius est subiectum: sed fat esse, ut id proximè cōiungat primæ passioni, & ea mediante cum reliquis. Prior pars suppositionis patet, nam in quavis scientia plura ordine quodā demonstrante de eodē subiecto, ratio formalis subiecti non est proxima ratio demonstrandi tertiam, vel quartā passionē de ipso, sed indiget interuentu primæ, ac secundæ: & tamen cum omnes demonstrationes ad eandē scientiam pertineant, idem erit primum subiectum omnium, & eadem ratio formalis ipsius. Posterior facile constat, etenim ratio formalis subiecti est forma intrinsecè ipsum constituens, atque adeo magis intima, atque immediata ipsi, quā quævis alia forma, & ita per se, & non interuentu alterius illi coniungitur. Præterea est causa, siue ratio immediata primæ passionis, & consequenter, instar vinculi cuiusdam connectentis primā passionem subiecto: quam rem bene declarat Aureol. q. vlt. prologi, art. 4. 1. propositione. Aduertendū præterea est, non quidquid est ratio immediata cuiusvis passionis, esse rationem formalem subiectiuam: quod perspicuum erit consideranti connexionem multarum passionum, ordine quodam ex eadem radice subiecti pullulantium, nam tertia est proxima causa, si-

ue ratio quartæ, & hæc quintæ, & sic in cæteris; & nihilominus nec tertia, nec quarta, neque vlla ex sequentibus passionibus est per se ratio propria formalis subiecti. Ex hac suppositione facile est diluere propositam quæstionem.

Dico itaque propria ratio formalis subiecti Theologici quoad veritates contingentes est essentia diuina sub ratione essentia, non sub ratione voluntatis. Hæc est de mente Scoti ubi supra, & expressè traditur ab Aureolo, q. 4. prologi, a. 4. 2. propositione, & dici potest de communi sententia Theologorum, qui initio capitis relati sunt: omnes enim, absq; vlla restrictione ad veritates necessarias, absolute dicunt Deitatem esse rationē formalem subiecti Theologiæ: atq; adeo intelligunt respectu omnium veritatum cognoscibilium in Theologia. Probatur, quoniam Deitas nostro intelligendi modo est forma intima Deo, per quā reducuntur in ipsum omnia prædicata siue necessaria, siue contingencia, ita ut non nisi ipsius interuentu copulari possint: voluntas autem nō est huiusmodi: ergo Deitas, non voluntas est ratio formalis Dei, quatenus est subiectum Theologiæ. Consequentia constat ex suppositione: prior pars antecedentis probatur, quoniam prima veritas Theologica contingens, cōuenit Deo radicaliter ratione Deitatis, & per hanc ipsi coniungitur: exempli gratia, veritas huius complexi: *Deus intendit manifestationē gloriæ suæ*: reducenda est ad Deitatem, ita, ut actus ille intentionis nostro intelligendi modo coniungatur Deo, quia coniungitur Deitati. Etenim quotiescumque forma inest, seu conuenit subiecto interuentu rationis non intrinsecæ, nō aliter coniungitur subiectū formæ illi, quā per coniunctionem cum ratione, quæ est immediatū principium, siue radix talis formæ: atque adeo id ipsum, quod est medium, ut cōiungatur radici, siue principio eiusdē formæ, est medium, ut coniungatur formæ: sed actus primus Dei liber circa finē rerum omnium, conuenit Deo ratione voluntatis, & voluntas, utpote perfectio attributalis, non concipitur ut forma, Deum intrinsecè constituens; nec aliter coniungitur Deo, quā ratione essentia, in qua radicatur: ergo de primo ad vltimum actus liber non aliter coniungitur Deo, quā per essentiam. Id verò planius explico, ut intellectus percipiat hanc veritatem contingentem, *Deus intendit finem gloriæ suæ*. opus est, ut intuitiue cognoscat actum intentionis cōiungi Deo; atque ita, si per impossibile videret solum

IX.

Scot.

Aureol. Ratio formalis subiecti Theologici, est essentia quoad contingentes veritates.

hunc

Aureol.

hunc habentem potentiam volendi velle, ignota forma intrinseca ipsius, nesciret Deum velle: porro ex simplici visione volitionis hoc non videtur, quia hæc immediatè elicitur à voluntate: oportet itaque, vt videat voluntatè, cui actus immediatè copulatur, connexam esse Deo: hoc autem non videtur, nisi per connexionem voluntatis cum Deitate ipsa: & consequenter, vt videatur hæc complexio contingens, cerni debet connexio actus cum voluntate, & huius cum Deo per essentiam; atque adeò essentia est immediata ratio copuladi Deo prædicata etiam contingentia. Quod videre est in exemplo veritatis complexæ ex subiecto increato, & prædicato creato. Verbi gratia, *Deus est mortuus*: nā mors immediatè conuenit huic homini ratione naturæ humanæ: hic autè homo est Verbum, propter coniunctionem illius cum natura humana; Verbum autem est Deus, propter formam Deitatis, quam habet: itaque licet videretur mors coniungi cum illo homine secundum formam hominis, nisi videretur esse Verbum, & Deus, nequaquā ex visione formæ, & rationis immediatæ, per quam conuenit, cognosci posset Deum esse mortuum. Et ita constat fundamentum radicale cōiunctionis Dei, quatenus est subiectū Theologicum, cum quouis prædicato contingente esse ipsam essentiam.

X.

Ex eodem fundamento ostenditur secunda pars assertionis; quoniam, licet passionēs ipsæ, siue prædicata contingentia, dicta de Deo, immediatius copulentur voluntati, quàm essentia, per voluntatem tamen non immediatè conueniunt Deo, sed per essentiam: ad rationē verò formalem subiecti primi, vt constat ex dictis, nec sufficit, nec requiritur, vt immediatè per se coniungatur omnibus passionibus, ac prædicatis: sed requiritur, vt sit immediata subiecto, & vt ipsi per eam cetera copulentur: quod nō conuenit voluntati, vt patet: ipsa enim non, nisi per essentiam Deo coniungitur, & cōsequenter per illam quoque copulat Deo prædicata omnia, quæ sibi immediatè conueniunt. Secundò non omnis veritas Theologica contingens reduci potest in Deum, tamquam in primum subiectum interuentu voluntatis, quasi rationis proximæ, & immediatæ, cui primò conueniat prædicatum; ergo ipsa non est ratio formalis subiectiua veritatu contingentium: consequentia patet ex suppositione communiter admissa, etiam ab ipso Bassol. nimirum quod ratio formalis subiectiua est, cui primò coniungitur prædicatum, & mediante ipsa subiecto. Antece-

dens facillè ostenditur, nam prædicata omnia, quæ dicuntur de Deo ratione humanitatis assumptæ, nō conueniunt Deo interuentu voluntatis quasi rationis subiectiua, sed ratione ipsiusmet Deitatis. Etenim quamuis incarnatio actiua conueniat Deo ratione voluntatis liberè decernētis vnionem hypostaticam, & ad ipsam efficiendā applicantis omnipotentiam, tamen ipsa sustentatio hypostatica, atque terminatio naturæ assumptæ immediatè conuenit ratione hypostatis Verbi æterni: & ratione huius propter identitatem cum diuinitate tribuitur Deo: ita, vt, si hæc, *Deus est homo*, resolui debeat, dicendum sit, *Verbum est homo*, *Verbum est Deus*, ergo *Deus est homo*: nam humanitas per Verbi personalitatem copulatur Deitati, & huius interuentu, Deo: in qua resolutione non deuenitur ad hanc, *habens voluntatem est homo*.

XI.

Ex hac vltima ratione sumitur doctrina ad solutionem argumentorum. Namque ad rationē formalem subiectiua nō est satis, vt sit vtutrumque causa veritatis, sed requiritur, vt sit ratio subiectiua, ac receptiua prædicati; ita vt hoc dicatur per se de subiecto constituto per eiusmodi rationem: quo modo dicitur, *Deus est iustus, sapiens, omnipotens*, vel *Deus creat, conferuat, & gubernat vniuersum*. Ex quo fit, vt quāuis interpositio terræ sit causa ecclipsis lunaris, non sit tamen ratio subiectiua, cui immediatè coniungatur ecclipsis, & per illam lunæ. Similiter quamuis ea, quæ Deo conueniunt, ex tempore ratione assumptæ humanitatis, pendeant efficienter à voluntate diuina, ipsa tamen non est proximā ratio subiectiua eorū prædicatorum, sed personalitas Verbi: nō enim voluntas, sed hypostasis Verbi est ratio terminandi dependentiam naturæ assumptæ. Itaque omnium prædicatorum realium, Deo non necessariò conuenientium prima ratio Deo coniungens est essentia, proxima verò respectu effectuum cōmunium toti S. Trinitati est voluntas diuina; respectu humanitatis assumptæ, & conuenientium per communicationē idiomatū est hypostasis Verbi. Ad primū argumentū respondetur maiorem propositionē solū esse verā, respectu veritatu necessariarum, non contingentium: namque etiam voluntate ipsa diuina, in se quoad entitatem immutabili existente, poterat esse varietas penes actus liberos, & consequenter penes veritates cōtingentes: atque adeò si argumentum vim habet, probat etiam neque voluntatē esse rationem formalem, quæ: etiā verò Bassolis concedat, & velit voluntatem simul cum actu,

esse

esse rationem formalem, non tamen congruenter, ut iam supra ostendi. Ad confirmationem maioris respondeo, non requiri, ut veritates omnes pertinentes ad habitum, vel scientiam, cognoscantur per solam rationem formalem subiecti, absque interuentu aliarum interiacentium, inter prædicatum veritatis agnoscendæ, & primam rationem; & ideo mirum non esse, si per solam Deitatem non coniunctam immediate alijs rationibus prædicati contingentis, id non cognoscatur: sed quemadmodum coniuncta cum alijs rationibus intermedijs necessarijs est ratio cognoscendi veritates necessarias. Verbi gratia, prout est radix intellectus non immixti potentialitati, est ratio cur Deus sit necessariò intelligens. Ita coniuncta cum rationibus intermedijs veritatum contingentium, est ratio cognoscendi veritates contingentes, Verbi gratia, coniuncta cum voluntate, quæ elicit actum liberum est ratio cognoscendi hanc, *Deus liberè vult*, coniuncta cum eadem voluntate, & cum actu est ratio cognoscendi hanc, *Deus creat mundum*, & sic in cæteris. Argumentum verò solum probat non posse per se solam esse rationem cognoscendi has veritates, quod est verissimè, nec requiritur ad propriam rationem formalem subiecti.

XII. Ut satisfiat secundo argumento, obseruandum est tripliciter subiectum interuentu alicuius rationis coniungi prædicato, nempe, vel ita, ut ratio sit immediata soli subiecto, vel soli prædicato, vel vtrique: immediata est soli subiecto definitio subiecti, quando prædicatum est quarta vel quinta proprietas: immediata soli prædicato tertia passio respectu enunciationis, qua quarta dicitur de subiecto: immediata vtrique definitio, quando veritatis complexæ prædicatum est prima passio de subiecto. Ex his tribus solus primus modus immediationis est necessarius ad rationem formalem, quæ: nam in plerisque scientijs naturalibus propria subiecti natura est ratio formalis, quæ, & tamen non est immediata passionibus remotis, sed subiecto, ac primæ, quod requiritur, ut per primam cum cæteris copuletur. Hoc posito neganda est consequentia secundi argumenti, qua supponitur opus esse, ut ipsa ratio formalis subiecti sit immediata, & proxima omnibus, quæ dicuntur de subiecto. Responderi etiam potest negando antecedens: nam quamuis ratio formalis subiectiua per se immediate non copuletur omnibus prædicatis, tamen quatenus coniuncta cæteris rationibus, & ipsa est proxima, atque immediata subiecto, dicitur per se ipsam immediate

copulare subiecto, hoc est non per aliam rationem interpositam inter ipsam, & subiectum: & hoc modo Deitas immediate copulat omnia prædicata Deo, non autem voluntas, ut in superioribus dixi. Quod verò tangitur in posteriore parte eiusdem antecedentis de ratione cognoscendi, iam superius explicatum est, nam, quamuis immediata ratio cognoscendi existentiam actus liberi sit coniunctio ipsius cum voluntate, tamè immediata ratio cognoscendi hanc complexione contingentem, *Deus liberè vult*, est coniunctio voluntatis cum Deitate, quæ est forma Dei.

Finitas virtualis intelligibilitatis obiectiua est ratio formalis, sub qua, ex parte obiecti primarij.

CAPVT VII.

POST rationem formalem obiectiuam subiecti primarij sequitur ratio, sub qua, quæ est instar conditionis concomitantis. Toletan. quæst. 6. prologi, art. 2. conclusionem 1. & 2. & quæst. 7. art. 2. conclusionem 4. & quæst. 8. art. 2. conclusionem 3. & 4. & Argentinas q. 1. ad 1. principale, existimant habitum Theologicum intellectus creati esse de Deo sub ratione finita, tamquam de obiecto primo. Probat Toletan. 1. Deus agnosci potest ab intellectu creato sub ratione finita: ergo & habitus Theologicus versari circa illum sub eadem ratione. Consequentia patet, quia tota repugnantia est penes actum; ideoque si is non repugnabit, nec repugnabit habitus sub eadem ratione in Deum ferri. Antecedens ostenditur. Nam, si repugnaret, maximè, quia nulla entitas formaliter finita est Deus: hoc autem non obstat, quoniam nulla entitas diuina, saltem absoluta potest esse neutra, hoc est, nec finita, nec infinita: & tamen Deus potest cognosci sub ratione neutra, & communi ad finitum, & infinitum: Verbi gratia, sub ratione entis, vel substantiæ: ergo quamuis in Deo nulla entitas sit finita, agnosci potest sub ratione finita. Confirmat, quoniam Deus potest agere ad extra, non sub ratione infinita, quia effectus esset infinitus: non sub ratione neutra, quoniam finitum, & infinitum sunt contradictoriè, vel priuè opposita, & consequenter immediata, quorum alterum necesse est inesse subiecto singulari: ergo sub ratione finita; quare sicut potentia infinita agere potest sub ratione finita, ita entitas infinita terminare potest noti-

tiam